

Непотріб

День після поховання. Беріт відкрила двері до саду та глибоко вдихнула. Пахло землею та вологими стовбурами дерев, як ніби це була осінь, а не весна. У садку досі лежали розкидані гілки, що позносила буря ще минулого тижня. Тепер було затишно, а на небі ще не розвиднілося після нічного дощу. Вона повільно вийшла на сходи, зачинила двері, загорнулася у кофтинку та всілася на краєчок найвищої східці, туди, де було сухо. Із-за сараю визирнув кіт і миттю підбіг до неї, високо задираючи хвоста. Він почав тертися об її ноги. Вона провела рукою по його шерсті.

Ворони та галки кричали й каркали з гілок лип і старого мертвого в'язу, що стояв увесь білий, без кори, а вдалині було чути дирчання трактора. Та попри це, було тихо, хоча й було чути голосне мурчання кота, який терся об її ноги тілом і мордою. Був ранок, тому кіт ще був голодний, а вона пестила його, чухала йому підборіддя. Нікого, крім нього, у неї не залишилося. Вона була самотня. Берт приїхав зі Стокгольму, щоби відвідати поховання, але не більше. Беріт довелося самій все влаштувати. Самій — ніби вона була єдиною дитиною в сім'ї, а Берт був лише якимось «стоюрідним» братом. І ось він знову поїхав. Рано вранці, на своєму свіжо відполірованому алебастровому «мерседесі».

Ні, вона не заздрила, це було щось інше. Це все від того, що... Ні, ну він старався як міг. До речі, вони так ніколи і не дійшли згоди з батьком. Берт поїхав, а точніше втік, коли йому було сімнадцять. Його гнали образи та прізвиська, наприклад «мажорчик», «вискочка» та «дівчисько». Він іноді приїздив додому на Різдво та Пасху, а коли він завів сім'ю та дітей — ще рідше. Він ніколи не приїздив із ними. У Беріт склалося враження, що він соромився показувати одну родину іншій. Питанням було лише те, яку саме він боявся показати якій.

От поховання, це інша справа, тоді він, звісно, з'являвся. Материне вісім років потому, ну і вчора. Сама Беріт ніколи не бувала в Стокгольмі, ніколи не бачила доньок свого брата, лише на фотографіях, що стояли у буфеті серед інших

портретів родичів. Доньки були двійнята та виглядали однаковісінько — пшенично-біле волосся, чубчики, маленькі гостренькі носики та світлі сині очі із твердим поглядом. Виглядали ідеально. Симетрично. Майже нереально.

Беріт зітхнула та подумала, що вже час піти поставити ранкову каву на плиту. Нагодувати кота. А потім знову вийти на двір, позбирати гілки, щоб можна було дістатися будинку не спотикаючись кожні два кроки. «Може ще й спалити їх, — подумала вона, — зібрати усе в купу та підпалити.» Так вона думала. Але Беріт сиділа та дивилася на запустіння у саду, що розмістився у кутку між будинком та сараєм, або ж гаражем, як його вчора охрестив Берт, коли він приїхав за годину до поховання:

- Чого в тебе гараж забитий сміттям? Особливо у такий рік, коли з неба ллє та й годі. Моя машина звикла під дахом стояти.
- Це не гараж, — відповіла вона. — Це сарай для приладдя, завжди їм був.
- Але треба зробити з нього гараж, — сказав він. — Сама подивись в якому стані твоє авто.
- Батькове, — сказала вона. — Не моє.
- Ну. Тепер вже твоє.
- Наше, — поправила вона його. — Твоє і моє.

Але Берт похитав головою і сказав:

- Я нічого не хочу з його майна. Нічого. Пам'ятай про це.
- Але якщо ми продамо будинок... — почала вона, та Берт перебив її сміхом. — Продамо будинок? І куди ж ти вирушиш? Хочеш звідси поїхати?
- А чому ні? — спитала вона. — Поїду в місто. Житиму в квартирі.

Берт фиркнув:

- Ти?
- Чого ти сердишся? — сказала вона. — Що я тобі зробила?

Берт не відповів їй, але саме в той момент його погляд змінився, зробився якимось вологим, ніби він от-от заплаче. Той відвернув очі та поворушив ногою декілька гілок, що лежали на землі перед ним. «Хочеш я позгрібаю для тебе

оцей непотріб, — сказав він. — Я можу зробити це завтра перед від'їздом.»

«Ні, дякую, не треба.» — сказала вона, смикнула плечима та підняла очі, щоби знову побачити його обличчя, але воно вже було звичним, таким самим, як під час поховання та невеликих поминок у церковному залі із нечисленними родичами та друзями, та вдома ввечері, коли вони сиділи одне з одним за кухонним столом під світлом лампи та їли оселедець із картоплею, через те, що це було єдине, що мала Беріт. Вона не встигла, точніше не змогла купити щось поїсти, тож вони сиділи там в тиші, прибори шкребли по тарілках, кухонний годинник цокав на стіні, а дощ бився об раму вікна. Вони сиділи на своїх звичних місцях, стільці батьків стояли пусті, і Берт вів себе звично, а трохи потому він постелив собі у своїй дитячій спальні, а Беріт піднялася до себе, і рано-вранці він поїхав на «мерседесі», що не звик стояти під дощем, і ось тепер вона сиділа з котом.

В саду не завадив би ще один шар гравію. Під опалими гілками виднілися прогалини та глинисті калюжі. «Хоча, буде непогано, якщо там виросте трава, — подумала вона. — А ще не завадить нова клумба вздовж стіни.» Зараз там був лише невеликий садок під кухнею, липи та в'яз, але він всох і його треба було зрубати. Ніяких квітів, ніяких кущів. Квітів в них не було відтоді, як мати померла. Батько викопав їх із корінням та цибулинами, цілісінькі кущі, і бузки і бузину спляв, і жимолость біля смітника виполов як бур'ян, і він кричав і плакав як дитина, поки робив це, а Беріт стояла в кухні, і не вдіяла нічого, і нічого не сказала йому. А пізніше того ж дня він спалив це все разом, спалив усі кущі, квіти і цибулини, живцем спалив на вогнищі прямо посеред літа.

«Ні, треба мені вертатися і розібратися із тією кавою.» — подумала вона і підвелася, і в цей момент пробився широкий промінь сонця крізь хмари так, що небо почало проглядати, і промінь побіг до щойно засіяних смугастих полів, що блищали як мокре волосся, і далі, вверх по схилу і по могилі бронзового віку, на якій росло старе вузлувате дерево, крона якого стирчала в небі наче темні чорні пальці. А по дорозі під схилом йому на зустріч їхав маленький автомобіль, лобове скло якого перетворилося на дзеркало, що кидало сонячних

зайчиків. Беріт засліпило, і вона приклала руку до обличчя, наче піддашок. «Кіт...» — подумала вона, доки, збита з пантелику, намагалася супроводжувати поглядом автомобіль — то був синій Volkswagen Golf — і вона думала, що треба погодувати kota і віднести каву батькові, і...

Вона запнулася. Зупинилася — застигла. Але вона осмикнула себе, чи то вона трусилася, вона й сама не знала, знала лише, що якийсь рух керував нею, тож вона відчинила двері і дала коту прослизнути в будинок, перед тим, як вона сама важко переступила через поріг, і коли вона повернулася зачинити двері, вона не втрималася подивитися — раніше вона цього ніколи не робила — у дзеркало, що висіло у коридорі, як раз біля виходу. В перший раз за багато років глянула вона у дзеркало, подивилася на себе. Вона побачила своє праве око, косе око, яке все позирало наверх, назовні, хоча вона й дивилася вперед, прямо собі в очі. Вона дивилася собі в обличчя, у своє криве обличчя, що якимось виміряла сантиметром шкільна медсестра: спочатку відстань від кінчика носа до кутка лівого ока, а потім відстань між кінчиком носа та кутком правого. Так записала медсестра у блокнот:

«Ліве — 2,5 см. Праве — 4 см.» Тоді вона нахилилася до Беріт і сказала: «Ніщо не ідеальне, щоби ти знала. Усі люди несиметричні.»

Беріт струсила головою, тоді вона не струсила, але вона зробила це зараз, стоячи перед дзеркалом, і вона почула у собі голос матері, що повторював її звичне: «Один пишу, один в умі. Ти з дому не виходь мені». Після цього Беріт закрила за собою двері і у той самий момент просвіт у хмарах закрився, а синій автомобіль почав набирати швидкість.

Про автора: «Непотріб» — це новела Нінні Гольмквіст із збірки «Другорядні ролі» (2002). Нінні Гольмквіст (нар. 1958) — нагороджена новелістка і романістка, яка здобула міжнародне визнання у 2006 році за свій антиутопічний роман «Єдність», який перекладено щонайменше дев'ятьма мовами.